

7 AĞUSTOS KEREVİZDERE MUHAREBESİ

Ahmet DİRİKER

Fransız kaynaklarında “*Altıncı Kerevizdere Muharebesi*” olarak adlandırılan bu muharebe, Türk kaynaklarında ise “*6-13 Ağustos Seddülbahir Bölgesi Muharebeleri*” kapsamında ele alınmaktadır. Öte yandan, son dönem araştırmalarıyla ayrıntıları ortaya çıkan ve daha bilinir hale gelen 7 Ağustos Kerevizdere Muharebesi’nin, yerli literatürde bölgede daha önce gerçekleşen muharebelerin adlandırılması bağlamında “Üçüncü Kerevizdere Muharebesi” olarak tanımlanması da yanlış olmayacaktır (bkz. Birinci ve İkinci Kerevizdere Muharebeleri).

Çanakkale Cephesi’nde temmuz ortalarına gelindiğinde Seddülbahir bölgesinde gerçekleşen muharebelerde Müttefik kuvvetleri bir türlü Türk direnişini kıramamış, Gelibolu’daki hâkim tepeleri ele geçirememişti. Bu nedenle, Seddülbahir bölgesinden yapılacak harekâtlarla kesin bir başarı sağlanamayacağı sonucuna varan Müttefik Kuvvetler Komutanı General Ian Hamilton arzularını hedefe ulaşılabilmek için yeni bir harekât planı hazırladı. Bu defa Gelibolu’da kuzeyden geniş kapsamlı bir harekât başlatılacak, Türklerin güneyden kuzeye destek kuvvet kaydırmasına engel olmak amacıyla da Seddülbahir bölgesinden ikincil bir taarruz yapılacaktı.

General Hamilton, Seddülbahir’den yapılacak destek harekâtını üç aşamalı planlanmıştı. İlk aşamada, 6 ve 7 Ağustos günleri Kirte deresi kesimindeki Türk mevzileri hedef alınmıştı, başarı sağlanması durumunda takip eden günlerde harekât genişletilerek genel plan tamamlanacaktı. Ancak İngilizlerin 8’inci Kolordu karargâhı, Genel karargâhın verdiği kısıtlı hedefi olan taarruz emrini göz ardı ederek ilk günden Kirte ve Alçıtepe’nin ele geçirilmesini planlamıştı. Fransız Kolordusu da benzer bir yaklaşımla verilen emrin ötesinde bir taarruz planlaması yapmış ve Kerevizdere’nin batısındaki son siper hattını ele geçirmeyi hedeflemişti.

İkinci Kerevizdere Muharebesi sonrasında Güney Grubunu oluşturan 2’nci Ordunun asıl tümenleri 21 Temmuz’dan itibaren Yarımada’ya girmeye başlamış ve birkaç gün içerisinde mevzileri yorgun tümenlerden devralmışlardı. Böylelikle Türk Güney Grubunda sağ kanattan başlayarak, 1’inci ve 10’uncu 13’üncü ve 14’üncü Tümenler konuşlanmıştı. Türk savunma hattının karşısında bulunan Müttefik kuvvetlerin sağ kanadında (boğaz tarafı) Fransız Doğu Seferi Kolordusu (1’inci ve 2’nci Tümenler), sol kanadında ise İngiliz 8’inci Kolordu (42’nci ve 29’uncu Tümenler) konuşlanmıştı.

Kerevizdere’deki mevziler Yarbey Kazım Bey (Korg. Karabekir) komutasındaki 14’üncü Tümen tarafından savunulmaktaydı. Tümenin cephesi Kerevizdere’nin denizle buluştuğu noktadan başla-

yarak Asımefendi Sırtı’na kadar olan kesimdi. 14’üncü Tümenin sağında 55’inci Alay solunda ise 42’nci Alay konuşlanmıştı.

6 Ağustos günü başlayan harekâta İngiliz 8’inci Kolorduya bağlı kuvvetler, Zığındere ve Kirte Deresi arasındaki 10’uncu Tümen siperlerine ve ertesi gün 10’uncu ve 13’üncü Tümenlerin iç kanatlarına yönelik taarruzlarında ilerleme sağlayamamışlardı. İngilizlerin iki günlük muharebelerde verdikleri ağır zayıyata karşın sadece Kirte Seddülbahir yolunun doğusunda kalan küçük bir bağ parçası ellerinde kalmıştı.

Türk hatlarını baskı altında tutmak için 6 Ağustos günü sadece topçu desteği veren Fransız Doğu Seferi Kolordusunun asıl harekâtı 7 Ağustos 1915 günü için planlanmıştı. Nitekim Fransızların sabaha karşı 04.00 sularında hafif surette başlayan topçu ateşi, ilerleyen saatlerde şiddetlenerek Kerevizdere ve Gaziler Tepe’deki (Kudsibey Tepesi) Türk siperlerini ve gerideki ihtiyat mevkillerini dövmeye başlamıştı. Saat 10.00’a kadar devam eden Fransız bombardımanıyla özellikle Kansızdere ve hemen kuzeyindeki Fuadbey Deresi civarındaki siperler (Şüheda Tepe) tümüyle yıkılmış, âdeta düzlük hâline gelmişti. Türk topçuları yoğun biçimde karşılık vererek Fransız siperlerini tahrip etmişti. Saat 11.00’de Fransız 1’inci Tümeninin 175’nci Alayı, 42’nci Alayın Yassitepe ile Fuadbey Deresi civarındaki siperlerine hücumla başladı. 42’nci Alayın bombardıman nedeniyle tümüyle tahrip olmuş ve savunması düş-

müş olan sağ tarafındaki bir kısım siper Fransız kuvvetlerinin eline geçti. Ancak kısa süre içinde 42'nci Alayın destek kuvvetleriyle yaptığı karşı taarruzla siperlerden atıldılar. Öte yandan Yassı Tepe'de ise 42'nci Alayın sol kanadını savunan 2'nci Tabur siperlerine yapılan Fransız taarruzları durdurulmuştu. Hemen ardından buradaki bir kısım askerin emir almaksızın siperlerinden fırlamasıyla diğer bölükler, Taburun karşı hücumla kalktığını düşünerek taarruza katılmış ve Fransızların birinci hat siperlerine girmişti. Siperlerde göğüs göğüse, süngü süngüye çatışmalar gerçekleşti. Bir bölük daha da ileri giderek ikinci sıra siperlere girmeyi başardı. O günkü harekâta karşılarındaki mevzileri ele geçirmeyi planlarken bir anda ellerindeki siperleri kaybetme durumuna gelen Fransızlar; yoğun makinelili tüfek, dağ topu ateşi ve gelen destek kuvvetleriyle kaybettikleri siperleri geri almaya çalıştı. İleri çıkmış bulunan Türk birlikleri yoğun ateş altında kayıpların artması üzerine, bir saati aşkın süre kaldıkları siperleri terk ederek geri çekildi.

Fransızlar eş zamanlı olarak 14'üncü Tümenin sağ kanadını savunan Gaziler Tepesi'ndeki 55'inci Alay siperlerine yüklendi. Yapılan plana göre, 2'nci Fransız Tümenine bağlı 176'ncı Alaya ait kuvvetler iki dalga hâlinde taarruz edecekti. Saat 11.00'de sağ kanattaki Fransız kuvvetleri siperlerini terk ettikleri anda Türk siperlerinden açılan şiddetli piyade ateşi ve sağ taraflarından makinelili tüfek ateşi altında kaldı ve

ilerlemeleri mümkün olmadı. Sol taraftaki birlik zorlukla mevziinden çıkıp Türk siperlerinin yanına kadar ilerlemeyi başardıysa da orada şiddetli direnişle karşı karşıya kaldı. İlk dalganın tüm subayları ve askerlerin çoğu vurularak muharebe dışı kaldı. Taarruzu sürdüremeyen Fransız askerleri siperlerine dönmek zorunda kaldı. Türk topçularının tahrip ettiği mevzilerini geriden gelen istihkam birlikleriyle tahkim etmeye çalışarak bekledikleri Türk taarruzuna karşı önlem almaya gayret ettiler. Aralıklarla devam eden top atışları saat 14.00'ten sonra Fransız topçularının bu defa 55'inci Alay siperlerini ve geri hatları yoğun ateş altına almasıyla hızlandı. Türk topçuları da Fransız siperlerini ve topçu mevkillerini etkili biçimde dövdü. İki torpido, Kerevizdere munsabına kadar yaklaşarak Türk geri hatlarını bombaladı ancak Türk topçularının açtığı ateş karşısında geri çekilmek zorunda kaldı. Akşam saatlerinde Fransızların yaptığı küçük çaplı hücumlar Türk direnişi karşısında başarısızlıkla sonuçlandı. Muharebenin sonunda tarafların resmî kayıtlarına göre Türklerin zayıyatı 1.793, Fransızların ise 19'u subay olmak üzere toplam 780 kişiydi.

Günün sonunda her iki taraf taarruz öncesi mevzilerini korumuş oldu. Karşılıklı top, bomba ve tüfek atışları aralıklarla devam etti. 7 Ağustos 1915 günü yapılan bu harekât, Kerevizdere'deki son taarruz olmuştur. Bu günlerden sonra bölgede savaş tam anlamıyla kitlenerek siper muharebelerine dönüştü. 55'inci Alay 1'inci Tabur Komutanı Binbaşı Kudsi

Bey'in 7 Ağustos 1915 muharebesinde şehit düştüğü Gaziler Tepesi'nin ismi Kudsibey Tepesi olarak değiştirildi.

Kaynakça

- Diriker, Ahmet. “Türk ve Fransız Askeri Arşiv Belgelerinde 7 Ağustos 1915 Kerevizdere Muharebesi”. Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi 21. Şubat 2024, Sayı: 35; 17-37.
- Diriker, Ahmet. 42'nci Alay Gelibolu 1915. İstanbul: Scala Yayıncılık, 2016.
- Tekşüt, İbrahim ve Necati Ökse. Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi Harekâtı. C.V, K.III, Ankara: Genelkurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (ATASE) Yayınları, 1980.

Atıf

Diriker, Ahmet. “7 Ağustos Kerevizdere Muharebesi”, Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi, Ed. Murat Karataş, İstanbul: Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayınları (ISBN: 978-605-80897-7-8), 2025.

Ahmet Diriker, “7 Ağustos Kerevizdere Muharebesi”, Çanakkale Savaşları Ansiklopedisi, Ed. Murat Karataş, Çanakkale Savaşları Enstitüsü Yayınları (ISBN: 978-605-80897-7-8), İstanbul 2025.